

УДК 378.6:330.341.1

Л. В. ПОТАПКИНА,

Університет економіки та підприємництва, м. Хмельницький

ОСНОВНІ РИСИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття представляє дослідження інноваційних процесів у сфері економіки та сфері професійної економічної освіти. Здійснюється опис сучасного програмного забезпечення, яке необхідно використовувати в навчальному процесі для підготовки конкурентноздатних спеціалістів. Проведена паралель між інноваційними процесами в сфері економіки та сфері професійної економічної освіти, представлено визначення залежності між цими напрямками.

Ключові слова: *інновації, конкурентноздатність, технології, освіта.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі показники інноваційної діяльності стають вирішальними у визначенні економічного рівня держави. Провідні, промислово розвинені країни розробляють і здійснюють інноваційні програми у пріоритетних наукових і технологічних напрямках (біотехнології, мікроелектроніки, комп'ютерних технологій, генної інженерії тощо), тобто у напрямках, що здатні забезпечити високі норми прибутку. На цій основі змінюється структура виробництва, безперервно збільшується обсяг і питома вага наукомісткої продукції. Трудомісткі, технологічно застарілі виробництва ліквідуються або переводяться у країни, що розвиваються. Усе це перетворює інноваційний процес на головний чинник економічного зростання найбільш розвинених країн, де більше як 40 % економічного зростання цих країн є результатом використання наукових знахідок, винаходів, застосування технологічних інновацій [1]. І в цей час завдання професійної економічної

освіти полягає у підготовці спеціалістів, що готові до інноваційного розвитку, до впровадження інновацій в житті. Та щоб досягнути цієї мети, сама освіта повинна бути інноваційною, тобто містити інноваційні підходи, завдання, методики для навчання майбутніх фахівців економістів.

Нині такими науковцями, як С. Макаренко, В. Нежиборець, М. Стріха визнано, що головною умовою досягнення швидких темпів розвитку економіки є активна інноваційна діяльність [2; 3; 4]. Досвід показує, що відсутність інноваційного мислення, інноваційної культури стримує розвиток сучасного підприємства, робить його неадекватним викликам глобальної економіки [5, с.58].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Питаннями інноваційних процесів у сфері економіки займалися такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: Авилкіна М. М, Davis P., Алімов А. Н., Амітан В. Н., Базилюк Я. Б., Гранат О. В., Гринчуцький В. І., Дагаєв А. А., Дацій О. І., Зубець М. В., Володін С. А., Ігнатов І. І., Кінах Н. В., Колоколов В. А., Краснокутська Н. В., Крючко Л. С., Матросова Л. М., Петрова І. Л., Поліщук М. А., Савчук А. В., Селевко Є. О., Соловійов В. П., Фатхутдінов Р. А., Шeko П., Юрчишин В. В. Дослідження в сфері інновацій в професійній економічній освіті здійснювали: Ангеловський А. А., Андреев В. І., Балабанов В. О., Бойцун Н. Е., Волкова Н., Гіптерс З., Гронтковська Г. Е., Дзундза А. І., Котикова Д. С., Кремень В. Г., Леоненко П. М., Максименко С. А., Мітіна Л. М., Могілевська Е. В., Моляко В. А., Печерська Є. П., Рум'янцева К. Є., Сисоєва С. О., Смілянець О. Г., Сурмин Ю. П., Туктаров Ф. Р., Чижевська Л. В., Шаповалов В. І.

Існують невирішені аспекти проблеми. Проте аналіз наукових праць, досліджень, дискусій і матеріалів конференцій з проблем інноваційної діяльності в економіці показав, що її рідко пов'язують з неготовністю кадрів до використання в професійній діяльності інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета статті – визначити залежності між інноваційними процесами у сфері економіки та сфері професійної економічної освіти, продемонструвати можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій для організації інноваційної економічної діяльності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розробка сучасних технологій і продукції дає змогу підприємствам збільшувати прибуток, тим самим поліпшуючи економічне становище і конкурентоспроможність як

самих підприємств, так і країн, де вони розташовані. У цьому зв'язку прискорення інноваційних процесів є важливою складовою державної політики в усіх розвинених країнах. Науково-технологічний, технічний рівень нині значною мірою визначає міжнародне становище країни, її місце на світовому ринку, стабільність національної економіки загалом. Інтенсивне науково-технологічне суперництво останнім часом спостерігається не тільки між країнами з різними соціальними та ідеологічними системами, а й між країнами з розвинутою економікою – США, Японією, країнами ЄС тощо. Усі вони здійснювали продуману інноваційну політику, що дає значні економічні результати.

У методологічному плані пріоритетними цінностями професійної підготовки економістів у сучасному світі відповідно мають бути:

розвиток особистості; пошук індивідом свого місця в житті, соціальній та економічній структурі суспільства;

підготовка до повноцінного входження в економічно рольові відносини;

оволодіння окремими технологіями, прийомами планування та управління операціональною структурою економічної діяльності.

Тому одним із завдань, що стоять нині перед Україною, є впровадження ефективної стратегії модернізації економічної сфери та професійної економічної освіти, без реалізації яких наша держава не зможе успішно конкурувати з провідними країнами світу, розвивати ринкову економіку й конкурентоспроможний бізнес.

Відомо, що вирішальну роль у формуванні та підвищенні конкурентоспроможності виробництва відіграють науково-технологічні інновації. Стан економіки України, а отже, її майбутнє визначають високотехнологічні підприємства, що створюють нові продукти й послуги [5, с. 58]. Проте в умовах ринкової трансформації української економіки виявилось, що низький техніко-технологічний рівень виробництва обмежує можливості інтеграції національної економіки у світову [6].

Підприємства, що впроваджують інновації, мають більш високий рівень обсягів виробництва й доходів, а їх інноваційна діяльність пов'язана з трансформацією результатів науково-технічної діяльності в новий чи вдосконалений продукт [7, с. 73].

Тому українські економісти мають бути готовими до самостійного розв'язування інноваційних завдань – від процесу прогнозування нововведень до їх комерційного використання у підприємницьких структурах.

Сучасні менеджери мають усвідомити, що саме нововведення сприяють підвищенню якості та зниженню собівартості продукції, забезпечують її конкурентоспроможність, а відтак і ефективну присутність фірми на ринку [5, с. 60].

Необхідність постійної інноваційної діяльності у сфері економіки викликана скороченням життєвого циклу товарів, послуг та інших продуктів, що відбувається внаслідок посилення конкуренції, підвищення швидкості звикання споживачів до новинок, удосконалення систем масової комунікації, стрімкого розвитку науки й зміни технологій [7, с. 73].

Підвищення ефективності навчання та забезпечення конкурентоспроможності випускників-економістів ґрунтується в основному на нових рішеннях у сфері освіти, що спираються на оволодіння можливостями сучасних техніки та технології, а також на застосуванні нових організаційних форм та економічних методів, які використовують на різних стадіях циклу “наука-виробництво” та реалізують відповідні ланки управління на рівні підприємств, об’єднань, наукових і проектних організацій. Прийняття та реалізація таких рішень і є змістом інноваційних процесів [8].

Під інноваційними процесами розуміють сукупність безперервно здійснюваних у просторі та часі якісно нових, прогресивних змін. Ці зміни мають назву процесів впровадження “нової техніки”. Тут під поняттям “нова техніка” розуміють вперше реалізовані результати наукових досліджень і прикладних розробок, які містять винаходи та інші науково-технічні досягнення, нові або вдосконалені технологічні процеси виробництва, знаряддя й предмети праці, які забезпечують при їх використанні на всіх рівнях управління підвищення техніко-економічних показників виробництва або вирішення соціальних та інших завдань його розвитку. За своїм характером інноваційні процеси (нововведення) поділяються на технічні, організаційні та соціально-економічні [8].

Під час навчального процесу головне завдання, що стоїть перед освітянами, – забезпечити надання якісних освітніх послуг майбутнім фахівцям та підготувати їх до конкурентної боротьби в своїй професійній діяльності. Для того щоб виконати ці завдання, ми використовуємо сучасні можливості інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні для студентів економічних спеціальностей, стимулюючи майбутніх фахівців використовувати набуті знання для виконання задач, курсових проектів, індивідуально-дослідних робіт, контрольних робіт, магістерських та дипломних робіт з будь-яких дисциплін, що включені до переліку дисци-

плін навчальної програми. Адже сучасні інформаційно-комунікаційні технології призначені для виконання різноманітних задач навчальної та професійної підготовки. Більшість дисциплін інформаційного напрямку визначають ведення лабораторних занять для студентів, які передбачають використання ЕОМ, програмного забезпечення, що вже є ознакою практичної підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Можна навести перелік таких дисциплін, що належать до професійно-орієнтованих (для студентів економічних спеціальностей): “Інформаційні системи і технології на підприємствах”, “Інформаційні системи і технології в організації виробництва”, “Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці”, “Інформаційні системи і технології на підприємстві”, “Електронна комерція”, “Системи обробки економічної інформації”, “Комп’ютерний аудит”, “Інформаційні системи і технології в управлінні організацією”, “Методи та моделі економічних досліджень на підприємстві”.

На даний момент неможливо уявити світ без комп’ютерних технологій, без комп’ютерного опису явищ та їх аналізу. Світ прагне здійснити коректний і точний аналіз даних, графічне яскраве оформлення і подання економічних та різноманітних показників. Саме з цією метою і розпочинає свій розвиток така потужна галузь, як новітні інформаційні технології в економіці та математиці. Сучасний девіз суспільства – автоматизувати усе, що може робити людина, і навіть більше, тому з’являються цілі підрозділи (інститути, лабораторії, факультети, кафедри, дисципліни і под.) для розробки і дослідження автоматизації різних сфер народногосподарської та суспільної діяльності. Прийнято відокремлювати такі інформаційні технології, які здатні вирішувати ряди прикладних задач, пов’язані із обробкою текстів (текстові редактори – Лексикон, AmiPro, MuId Edit, Microsoft Word), робота із великою кількістю табличних даних (табличні процесори – Excel), робота із базами даних, створення презентацій, системи штучного інтелекту, системи підтримки прийняття рішень – Expert Choice, PLEXSYS, Visual IFPS/Plus, Advanced Scout, системи управління проектами.

Пропонуємо таблицю, що представляє перелік прикладного програмного забезпечення та завдань, які вони вирішують в контексті кожної дисципліни під час навчання в університеті.

Аналіз програмного забезпечення під час навчального процесу

№ з/п	Назва ППЗ	Назви навчальних дисциплін, в яких використано ППЗ	Завдання, що вирішуються за допомогою ППЗ
1	2	3	4
1	Visual Studio (ver 6.0-8.0)	Інформаційні системи і технології на підприємствах	Програмування в оболонці Visual Studio. Взаємодія з іншими програмними пакетами як допоміжними інструментами
2	Delphi 2010	Основи програмування та алгоритмічні мови Теорія алгоритмів і структури даних	Програмування в оболонці Delphi 2010. Розробка програм для розв'язку прикладних задач. Розробка програм для розв'язку прикладних задач на основі обходу дерев, графів, рекурсії
3	Borland C++ v.5	Об'єктно-орієнтоване програмування	Програмування в оболонці Borland C++. Розробка прикладних задач
4	Delphi 2010 MS SQL Server 2010	Технології програмування та створення програмних продуктів. Основи баз даних і знань	Розробка трьохрівневих додатків з використанням технології COM+. Розробка клієнт-серверних додатків для роботи з базами даних
5	MS Visual Studio 2010	Методи та засоби комп'ютерних інформаційних технологій. Проектування автоматизованих інформаційних систем	Розробка додатків з використанням технології WPF. Розробка Web – додатків (сервісів) на основі платформи Net Framework з використанням технологій ASP.Net, ADO.Net

1	2	3	4
6	Delphi 2010 (UML 3.0)	Інструментальні засоби візуального програмування	Моделювання та проектування інформаційних систем з використання Case-засобів та мови моделювання UML
7	MySQL Server 5.5 PHP 5.3 Apache HTTP Server 2.2 phpMyAdmin 3.5.0	Розробка WEB-застосунків	Розробка WEB-сайтів
8	Microsoft Office	Інформатика	Редагування форматування текстів. Формування електронних таблиць та складних розрахунків даних. Розробка баз даних. Створення презентацій. Формування електронних листів. Планування діяльності. Створення простих програм
9	Бібліотека навчальних дисків English	Іноземна мова	Інтерактивна робота за темою заняття під час вивчення англійської мови. Самостійна робота студентів
10	1С-Предприятие 8.2	Бухгалтерський облік Автоматизовані системи обробки інформації	Автоматизація бухгалтерського, економічного та фінансового обліку на підприємствах різних форм власності. Побудова засобів автоматизованої обробки інформації. Проведення системного аналізу об'єктів і процесів автоматизації

1	2	3	4
			<p>Реалізація системного підходу до розробки об'єктів і процесів автоматизації та видів їх забезпечення.</p> <p>Методологічні основи проектування видів забезпечення автоматизованих систем.</p> <p>Проектування засобів автоматизованої обробки інформації.</p> <p>Автоматизація обробки економічної інформації в 1С-бухгалтерії.</p> <p>Конфігурування програми 1С-бухгалтерія.</p> <p>Адміністрування програми 1С-бухгалтерія.</p> <p>Ознайомлення зі складом та організацією інформаційного забезпечення АС</p>
11	1С-Предприємство 8.2	Автоматизовані системи обробки інформації	<p>Організація збору та передачі інформації в автоматизованих системах.</p> <p>Дослідження архітектури програмного забезпечення автоматизованих систем.</p> <p>Вивчення методів та засобів створення програмного забезпечення автоматизованих систем.</p> <p>Тестування та налагодження програмних застосунків автоматизованих систем.</p> <p>Супроводження програмного забезпечення автоматизованих систем</p>

1	2	3	4
12	AutoCAD	“Інженерна та комп’ютерна графіка”	Створення ескізів креслення. Радіосхеми в кресленні. Створення двовимірних та тривимірних моделей. Модифікація об’єктів у тривимірному просторі
13	Adobe PhotoShop	“Інженерна та комп’ютерна графіка”	Створення геометричних об’єктів. Робота з кольором, текстом. Створення графічних елементів для сайту. Ефекти з фотографією
14	CorelDraw	“Інженерна та комп’ютерна графіка”	Створення геометричних об’єктів, їх форматування. Створення та форматування тексту. Растризація та векторизація зображень. Створення логотипа, буклета
15	RUMP, Play, Ruta, Language Master	Українська мова (за професійним спрямуванням)	Застосування в самостійній роботі студентів
16	Mathlab Mathcad	Автоматизовані системи обробки інформації	Проведення математичних розрахунків. Моделювання процесів і систем. Вирішення задач оцінки ефективності й оптимізації
17	OS Windows	Операційні системи та системне програмне забезпечення. Комп’ютерні мережі та телекомунікації	Інсталювати та конфігурувати ОС. Налаштувати роботу мережі

1	2	3	4
18	OC Windows Server	Операційні системи та системне програмне забезпечення. Комп'ютерні мережі та телекомунікації	Конфігурувати домен на базі Active Directory. Інтегрувати робочі станції в домен Active Directory
19	OC Unix	Операційні системи та системне програмне забезпечення. Комп'ютерні мережі та телекомунікації	Інсталювати та конфігурувати ОС. Налаштувати роботу мережі та інтегрувати в домен Active Directory
20	OC Linux	Комп'ютерні мережі та телекомунікації	Налаштувати роботу мережі та інтегрувати в домен Active Directory

Важливою складовою інноваційної діяльності є праця висококваліфікованих технологів, конструкторів, маркетологів, економістів, фінансистів, які виконують специфічні функції з технологічного проектування та конструювання новацій, забезпечення фінансами науково-дослідних і проектно-пошукових робіт, калькулювання витрат ресурсів, цінового проектування, просування товару на ринок тощо. Працівники всіх рівнів є суб'єктами інноваційної діяльності у межах окремого підприємства. Тому фахівці, що проходять підготовку в навчальному закладі, повинні уміти використовувати свої знання та навички з використання інформаційно-комунікаційних технологій під час роботи на підприємстві. Професійний фахівець повинен не тільки знати програми, що подаються в навчальному процесі, але й слідкувати за змінами в техніці і програмному забезпеченні.

Висновок. Отже, проаналізувавши основні риси інноваційних процесів у сфері економіки та сфері професійної економічної освіти, між ними проведена паралель, представлено визначення залежності між цими галузями, що вказує на важливість введення інноваційних методів та засобів навчання у вищій школі для підвищення якості освіти та забезпечення конкурентоздатності випускників-економістів.

Проаналізувавши сучасні дослідження розвитку інноваційних процесів у сфері економіки та сфері професійної економічної освіти, визначено важливість інформаційно-комунікаційних технологій, що повинні використовуватись у навчальному процесі для підготовки конкуренто-

здатних спеціалістів, показано, які програмні продукти і в якій дисципліні мають бути використані.

Список використаної літератури

1. Федоренко В. Г. Інноваційні процеси в Україні / В. Г. Федоренко // Економіка і держава. – 2004. – № 12. – С. 30–38.
2. Макаренко Є. В. Особливості інноваційного розвитку європейських країн / Є. В. Макаренко // Проблеми науки. – 2008. – № 7. – С. 39–42.
3. Нежиборець В. І. Розвиток інноваційної діяльності в Україні як умова забезпечення конкурентоспроможності економіки / В. І. Нежиборець // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 5. – С. 48–54.
4. Стріха М. Наука та інноваційний розвиток України / М. Стріха, Б. Олексюк / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrslovo.org.ua/ukrayina/nauka-i-osvita>
5. Печенюк А. Активізація інноваційної діяльності як необхідна умова ефективного інтеграції в світову економіку / Андрій Печенюк // Фінансово-економічний механізм інноваційного розвитку і формування конкурентних переваг підприємств і територій : матеріали міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції 17–18 листопада, 2011. – Т. : Вектор. – С. 58–60.
6. Скібенко О. Інноваційна діяльність підприємства в сучасних ринкових умовах / О. Скібенко, Ю. Шандро, О. Іванович / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/skibenko-o-shandro-yu-ivanovich-os>.
7. Городня Т. Інноваційний розвиток підприємств / Тетяна Городня, Ольга Король // Фінансово-економічний механізм інноваційного розвитку і формування конкурентних переваг підприємств і територій : матеріали міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції 17–18 листопада, 2011. – Т. : Вектор. – С. 73–75.
8. Авилкіна М. Облік витрат на інновації: стан і напрями розвитку / М. Авилкіна // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 7. – С. 44–52.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Капітанець С. В.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2013.

Потапкина Л. В. Основные черты инновационных процессов в сфере экономики и профессиональном экономическом образовании

Статья представляет исследование инновационных процессов в сфере экономики и сфере профессионального экономического образования. Осуществляется описание современного программного обеспечения, которое необходимо использовать в учебном процессе для подготовки конкурентоспособных специалистов. Проведена параллель между инно-

вационними процесами в сфері економіки і сфері професійно-економічного освіти, представлено визначення залежності між цими напрямками.

Ключевые слова: *інновації, конкурентоспособність, технології, освіта.*

Potapkina L. V. **The main features of innovative processes in the sphere of economy and professional economic education**

This article deals with the research of innovative processes in the sphere of economy and professional economic education. The description of the modern software which is to be used within educational process for preparation of competitive experts has carried out. The parallel between innovative processes in the sphere of economy and the sphere of professional economic education has developed; the determination of dependence between these directions has been given.

Keywords: *innovations, competitiveness, technologies, education.*